

Οικονομικά για Στελέχη Επιχειρήσεων και Οργανισμών

Α. Καζάνας – Β. Μπαγέρη

Εισαγωγή

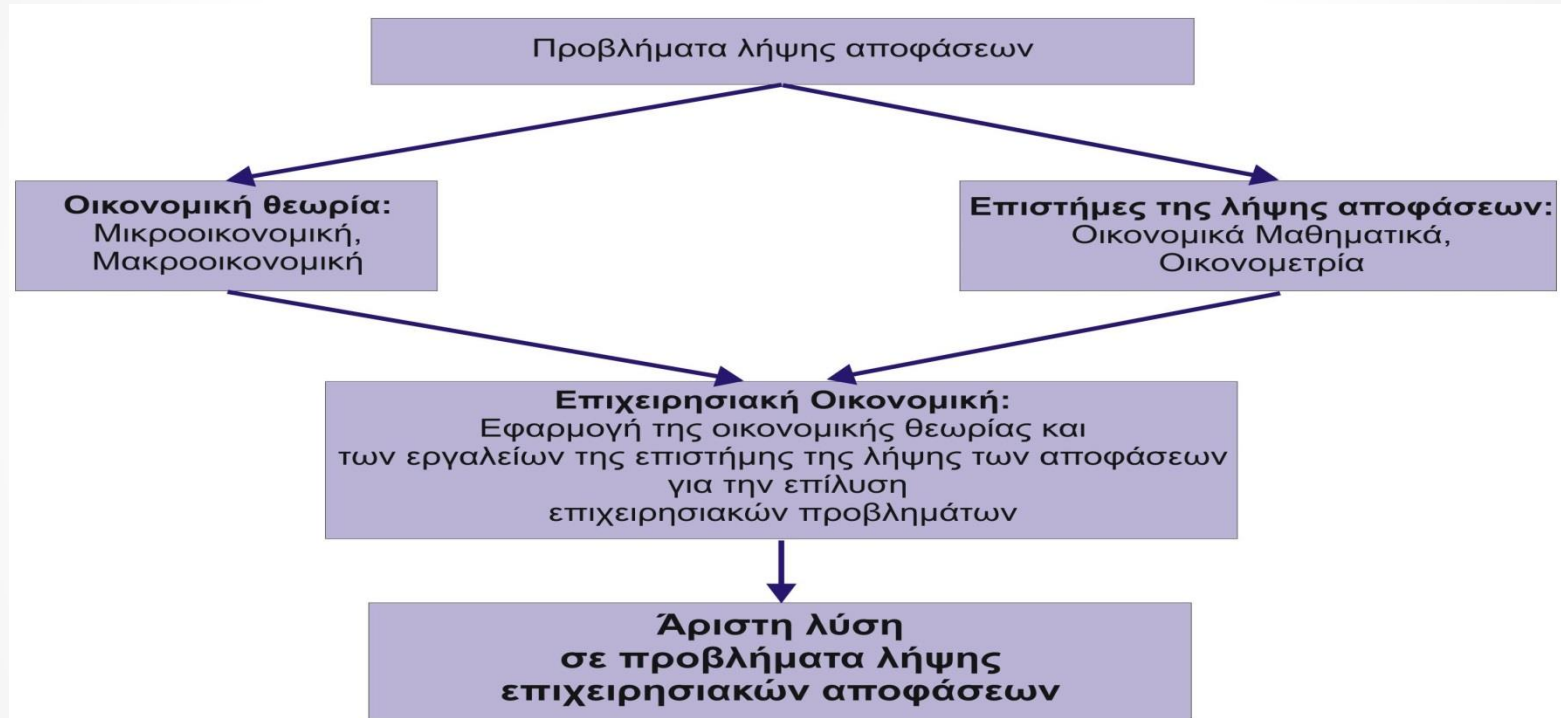
Εισαγωγή

- Οικονομικά για Διοίκηση Επιχειρήσεων ή Οικονομικά των Επιχειρήσεων ή Επιχειρησιακή Οικονομική.

Ορισμός: Η εφαρμογή της οικονομικής θεωρίας και των εργαλείων της λήψης των αποφάσεων με σκοπό να εξεταστεί πώς μπορεί ένας οργανισμός να επιτύχει τους στόχους ή τους σκοπούς του με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο.

- εφαρμογές της οικονομικής θεωρίας
- ποσοτικές μέθοδοι
- στατιστικές μέθοδοι
- μέθοδοι υπολογισμού μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή

Εισαγωγή

Διάγραμμα 1-1 Η φύση της Επιχειρησιακής Οικονομικής*

*Η Επιχειρησιακή Οικονομική στην εφαρμογή της οικονομικής θεωρίας και τα εργαλεία της επιστήμης της λήψης αποφάσεων για την εύρεση της άριστης λύσης σε προβλήματα επιχειρησιακών αποφάσεων.

Οικονομική Θεωρία

- **Μικροοικονομική Θεωρία**

- Μελέτη της οικονομικής συμπεριφοράς των μεμονωμένων μονάδων λήψης αποφάσεων.
- Σχέση με την Επιχειρησιακή Οικονομική.

- **Μακροοικονομική**

- Μελέτη του συνολικού ή σωρευτικού επιπέδου της παραγωγής, του εισοδήματος, της απασχόλησης, της κατανάλωσης, των επενδύσεων και των τιμών για την οικονομία όταν εξετάζεται ως σύνολο.

Επιστήμες της Λήψης Αποφάσεων

- **Οικονομικά Μαθηματικά**

- Εκφράζουν και αναλύουν τα οικονομικά υποδείγματα χρησιμοποιώντας τα εργαλεία των Μαθηματικών.

- **Οικονομετρία**

- Χρησιμοποιεί στατιστικές μεθόδους για την εκτίμηση και τον έλεγχο οικονομικών υποδειγμάτων χρησιμοποιώντας εμπειρικά δεδομένα.

Οικονομικά Υποδείγματα

...

Οικονομικά Υποδείγματα

- Η σύγχρονη οικονομία είναι μια πολύπλοκη κατάσταση – είναι αδύνατον να περιγράψει κανείς τα χαρακτηριστικά της με κάθε λεπτομέρεια.
 - Τα οικονομικά υποδείγματα
 - αφαιρούν την περιττή λεπτομέρεια
 - εστιάζουν στα ουσιαστικά στοιχεία της οικονομικής πραγματικότητας
- επιτρέπουν στον οικονομολόγο την κατανόηση και μελέτη των οικονομικών φαινομένων σε ένα απλουστευμένο πλαίσιο.

Επαλήθευση των Οικονομικών Υποδειγμάτων

- Δύο γενικές μέθοδοι χρησιμοποιούνται για την επαλήθευση των οικονομικών υποδειγμάτων:
 1. Άμεση προσέγγιση → εξετάζει την εγκυρότητα των υποθέσεων του υποδείγματος.
 2. Έμμεση προσέγγιση → εξετάζει αν το υπόδειγμα είναι σε θέση να προβλέψει σωστά τα γεγονότα του πραγματικού κόσμου.

Επαλήθευση των Οικονομικών Υποδειγμάτων

Παράδειγμα: Το υπόδειγμα μεγιστοποίησης των κερδών.

- **Άμεση προσέγγιση:** Πράγματι οι επιχειρήσεις επιδιώκουν τη μεγιστοποίηση των κερδών τους; Είναι η βασική αυτή υπόθεση σωστή;
- **Έμμεση προσέγγιση:** Είναι το υπόδειγμα αυτό ικανό να ερμηνεύσει και να προβλέψει τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων; Οι προβλέψεις του ανταποκρίνονται επαρκώς στην πραγματικότητα;

Γενικά Χαρακτηριστικά των Οικονομικών Υποδειγμάτων

1. Η υπόθεση *ceteris paribus*

Για να μελετηθούν οικονομικές σχέσεις σε ένα απλοποιημένο πλαίσιο, οι οικονομολόγοι εστιάζουν στις επιδράσεις λίγων μόνο παραμέτρων κάθε φορά, υποθέτοντας ότι οι άλλες παράμετροι παραμένουν αμετάβλητες.

Γενικά Χαρακτηριστικά των Οικονομικών Υποδειγμάτων

2. Η υπόθεση της αριστοποίησης

Τα οικονομικά υποδείγματα στηρίζονται στην υπόθεση ότι οι οικονομικοί φορείς συμπεριφέρονται ορθολογικά και επιλέγουν την καλύτερη εφικτή εναλλακτική.

- Καταναλωτές ➡ επιδιώκουν την μεγιστοποίηση της χρησιμότητας τους.
- Επιχειρήσεις ➡ επιδιώκουν την μεγιστοποίηση των κερδών τους.

Γενικά Χαρακτηριστικά των Οικονομικών Υποδειγμάτων

3. Διάκριση μεταξύ θετικής και κανονιστικής ανάλυσης

- *Θετική οικονομική θεωρία: Εξηγεί τα οικονομικά φαινόμενα που παρατηρούνται.*

Παράδειγμα: Η τιμή του αγαθού x αυξήθηκε μετά την επιβολή ενός φόρου.

- *Κανονιστική οικονομική θεωρία: Διασαφηνίζει τι πρέπει να γίνει.*

Παράδειγμα: Ένας φόρος θα πρέπει να επιβληθεί στον καπνό για να αποθαρρύνει το κάπνισμα.

Οικονομική των Επιχειρήσεων ...

Οικονομική των Επιχειρήσεων

- Γιατί υπάρχουν οι επιχειρήσεις;
- Ποια είναι τα όρια (οριζόντια και κάθετα) μίας επιχείρησης;
- Τι μεγιστοποιούν οι επιχειρήσεις;
- Πως ανταγωνίζονται οι επιχειρήσεις;
- Επιρροή εξωτερικών παραγόντων (λειτουργία της οικονομίας συνολικά, διεθνές εμπόριο, συναλλαγματικές ισοτιμίες κτλ.).
- Οι διοικητές και τα διευθυντικά στελέχη καλούνται να πάρουν αποφάσεις για τις εταιρείες τους μέσα σε ένα πολύπλοκο οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον.

Οικονομική των Επιχειρήσεων

- Το βασικό πρόβλημα:
Περιορισμένοι πόροι + Λήψη αποφάσεων
- **Περιορισμένοι πόροι** = η περιορισμένη φύση των παραγωγικών πόρων της κοινωνίας.
- Οι **επιχειρήσεις** κατανέμουν τους περιορισμένους πόρους σε ανταγωνιστικές χρήσεις υπό τις απαιτήσεις και ανάγκες των επενδυτών/μετόχων.
- Η **Οικονομική επιστήμη** εξετάζει/αναλύει το πώς μια κοινωνία διαχειρίζεται τους περιορισμένους της παραγωγικούς πόρους.

Οικονομική των Επιχειρήσεων

- **Λήψη αποφάσεων** = Η διαχείριση των περιορισμένων πόρων υπόκεινται στις ατομικές και ομαδικές αποφάσεις.
- Θέλουμε την όσο το δυνατόν πιο **αποδοτική χρήση των περιορισμένων αυτών πόρων** ανεξάρτητα αν είμαστε αγοραστής, παραγωγός ή πωλητής.
- Η **Οικονομική των Επιχειρήσεων** έχει ως στόχο:
 - να δώσει τα **κατάλληλα εργαλεία** προκειμένου να λαμβάνονται οι σωστές αποφάσεις.
 - να σας βοηθήσει **να σκέφτεστε ως οικονομολόγοι** και να εφαρμόζετε αυτόν τον τρόπο σκέψης σε επιχειρηματικό πλαίσιο.
- Κατανόηση των βασικών αρχών των οικονομικών για τη λήψη αποφάσεων.

Πως οι Άνθρωποι και οι
Επιχειρήσεις Παίρνουν
Αποφάσεις

...

Αρχή 1

Η λήψη αποφάσεων περιλαμβάνει αμοιβαίες αντισταθμίσεις

- Η μεγαλύτερη δυνατή αποτελεσματικότητα των περιορισμένων πόρων:
 - Τεχνική αποτελεσματικότητα
 - Παραγωγική αποτελεσματικότητα
 - Αποτελεσματικότητα κατανομής
 - Κοινωνική αποτελεσματικότητα

Π.χ. καθαρό περιβάλλον και υψηλό εισόδημα.

- Η **αποτελεσματικότητα** αναφέρεται στο μέγεθος της οικονομικής πίτας και η **ισότητα** στο μοίρασμα της.
- Η ισότητα έχει να κάνει με το τι θεωρείται **δίκαιο**.

Αρχή 2

Κόστος ενός αντικειμένου είναι το τι χάνεις για να το αποκτήσεις

- Το κόστος ευκαιρίας μιας πράξης αναφέρεται στο τι θυσιάζεται για να επιδιωχθεί μια εναλλακτική πορεία δράση.
- Η λήψη αποφάσεων απαιτεί τη σύγκριση όχι μόνο των πλεονεκτημάτων, αλλά και του κόστους των εναλλακτικών πορειών δράσης.
- Πολλές φορές τα κόστη δεν είναι προφανή.

Αρχή 3

Τα ορθολογικά άτομα και επιχειρήσεις σκέφτονται «οριακά»

- «Οριακές αλλαγές» περιγράφουν μικρές διορθωτικές μεταβολές σ' ένα υφιστάμενο σχέδιο δράσης.
- Πολλές αποφάσεις λαμβάνονται στα «όρια».
- Οι επιχειρήσεις ενδιαφέρονται για τα οριακά κόστη και τα οριακά έσοδα.

Αρχή 4

Τα κίνητρα κινούν τους ανθρώπους και τις επιχειρήσεις

- Οι άνθρωποι συγκρίνουν τα κόστη και τα οφέλη για τις λήψεις των αποφάσεών τους.
- Αυτές οι αποφάσεις γίνονται από ανθρώπους ως **καταναλωτές**, επιχειρήσεις ως **προμηθευτές** και κυβερνήσεις ως **φορείς πολιτικής**

Πώς Αλληλεπιδρούν οι
Άνθρωποι
...

Αρχή 5

Το εμπόριο είναι επωφελές για όλους

- Το εμπόριο μεταξύ δύο οικονομιών μπορεί να είναι επωφελές και για τις δύο.
- Οι χώρες καθώς και οι επιχειρήσεις επωφελοούνται από την δυνατότητα να συναλλάσσονται μεταξύ τους.
- Το εμπόριο επιτρέπει στις χώρες να ειδικεύονται σε ό,τι κάνουν καλύτερα και να απολαμβάνουν μεγαλύτερη ποικιλία αγαθών και υπηρεσιών.

Αρχή 6

Οι αγορές είναι συνήθως ένας καλός τρόπος οργάνωσης της οικονομικής δραστηριότητας

- Οι κομμουνιστικές χώρες χρησιμοποίησαν κεντρικό προγραμματισμό, αλλά εγκαταλείφθηκε υπέρ των αγορών.
- Σε μια οικονομία της αγοράς αντί οι αποφάσεις να λαμβάνονται από έναν κεντρικό προγραμματιστή γίνονται από τις αποφάσεις εκατομμυρίων επιχειρήσεων και νοικοκυριών.
- Σε γενικές γραμμές, οι αγορές έχουν βοηθήσει στην ανάπτυξη της οικονομική ευημερία.
- Οι αγορές έχουν και αυτές τα προβλήματά τους.

Αρχή 7

Οι κυβερνήσεις μπορούν μερικές φορές να βελτιώσουν τα αποτελεσματικότητα της αγοράς

- Η **αποτυχία της αγοράς** είναι όταν η αγορά από μόνη της δεν παράγει αποτελεσματική κατανομή πόρων.
- Οι **εξωτερικότητες** είναι ο μη αντισταθμισμένος αντίκτυπος μιας δράσης ενός ατόμου ή μιας επιχείρησης στην ευημερία τρίτων.
- Η **δύναμη στην αγορά** είναι όταν ένας οικονομικός παράγοντας είναι σε θέση να επηρεάσει τις τιμές της αγοράς.
- Οι **κυβερνήσεις** μπορούν να παρεμβαίνουν για να βελτιώσουν τις αγορές.

Πώς Λειτουργεί η Οικονομία ως Σύνολο

...

Αρχή 8

Το βιοτικό επίπεδο μιας οικονομίας εξαρτάται από την ικανότητά του να παράγει αγαθά και υπηρεσίες

- Το βιοτικό επίπεδο μετρά την ευημερία με βάση τη ποσότητα των αγαθών και υπηρεσιών που μπορεί να αγοράσει το εισόδημα ενός ατόμου.
- Το **κατά κεφαλή ακαθάριστο εγχώριο προϊόν** είναι ένας χρήσιμος δείκτης του βιοτικού επιπέδου.
- Η παραγωγικότητα σχετίζεται άμεσα με το βιοτικό επίπεδο.
- Η αύξηση της παραγωγικότητας αυξάνει το βιοτικό επίπεδο.

Αρχή 9

Οι τιμές αυξάνονται όταν το κράτος εκδίδει πολύ χρήμα

- Ο πληθωρισμός μετρά τη συνολική αύξηση των τιμών.
- Η εκτύπωση χαρτονομισμάτων οδηγεί σε άνοδο των τιμών καθότι πέφτει η αξία του χρήματος.

Αρχή 10

Η κοινωνία αντιμετωπίζει μια βραχυπρόθεσμη αμοιβαία αντιστάθμιση μεταξύ πληθωρισμού και ανεργίας

- Βραχυπρόθεσμα υπάρχει μια αρνητική σχέση μεταξύ ανεργίας και πληθωρισμού όπως φαίνεται στην **καμπύλη Phillips**.
- Η αύξηση της προσφοράς χρήματος και κατά επέκταση του πληθωρισμού μπορεί βραχυπρόθεσμα να μειώσει την ανεργία.
- Το βραχυπρόθεσμο μπορεί να διαρκέσει αρκετά χρόνια.
- Οι οικονομίες ακολουθούν ακανόνιστες και σε μεγάλο βαθμό απρόβλεπτες διακυμάνσεις ή κύκλους στην οικονομική δραστηριότητα.

Λήψη Οικονομικών και
Επιχειρηματικών
Αποφάσεων

...

Το Οικονομικό Πρόβλημα

Περιορισμένοι πόροι (ζήτηση > προσφορά)

+

Απεριόριστες επιθυμίες και ανάγκες

=

Οικονομικό πρόβλημα

που σημαίνει ότι πρέπει να λαμβάνονται αποφάσεις μεταξύ ανταγωνιστικών επιλογών

Ορισμοί

- **Περιορισμένοι πόροι** = περιορισμένοι επειδή η προσφορά τους είναι περιορισμένη σε σχέση με τη ζήτηση.
- **Επιθυμίες** = πράγματα που οι άνθρωποι θα ήθελαν να έχουν, αλλά δεν είναι απαραίτητα για τη ζωή.
- **Ανάγκες** = τα απαραίτητα για τη ζωή.
- **Οι ανταγωνιστικές επιλογές** = περιορισμένα εισοδήματα σημαίνουν ότι δεν μπορούν να ικανοποιηθούν όλες οι επιθυμίες και οι ανάγκες.

Πρέπει να γίνουν επιλογές που αφορούν κόστη και οφέλη

Σχέση Τιμής και Ποιότητας

- Όταν ικανοποίηση (χρησιμότητα) $>$ τιμή αγοράς.
- Οι πωλητές πρέπει να σκεφτούν προτάσεις που να αξίζουν τα χρήματά τους.
- Οι αγοραστές λαμβάνουν αποφάσεις αγοράς βάσει της πρότασης (καλύτερης εναλλακτικής).
- Όταν αγοραστές και πωλητές αλληλοεπιδρούν, τότε έχουμε μία αγορά.

Λήψη Επιχειρηματικών Αποφάσεων

- Μια πολύπλοκη διαδικασία η οποία μπορεί να περιλαμβάνει.
- **Επενδυτικές αποφάσεις** (εγκαταστάσεις, εξοπλισμός, κτίρια, γη) - με στόχο μελλοντικές αποδόσεις.
- **Αποφάσεις κατανάλωσης** (ανθρώπινοι πόροι, πρώτες ύλες, επιλογή προμηθευτή) - λειτουργικές εισροές.
- **Ανάπτυξη και επέκταση, εσωτερική και/ή εξωτερική ανάπτυξη.**
- **Παράγοντας κινδύνου** – όλες οι επιχειρηματικές αποφάσεις συνεπάγονται **κίνδυνο**.

Απόκτηση και Διατήρηση Πελατών

- Το να πείσουμε τους πελάτες να αγοράσουν το προϊόν της επιχείρησης συνεπάγεται κόστος
 - Marketing
 - Διαφήμιση
 - Προώθηση
 - Υπηρεσίες
 - Ποιότητα
- Μόλις αποκτηθούν οι πελάτες, πρέπει να πεισθούν να ξαναγοράσουν - συχνά τακτικά.
- Το κόστος απόκτησης πελατών είναι πολύ υψηλότερο από ό,τι η διατήρησή τους (6:1).
- Οι επιχειρήσεις πρέπει να λαμβάνουν αποφάσεις με βάση το κόστος-όφελος της απόκτησης και διατήρησης πελατών.

Τι είναι επιχείρηση;

- Οι επιχειρήσεις αγοράζουν παραγωγικούς συντελεστές/εισροές (γη, εργασία και κεφάλαιο).
- Μετατρέπουν τις εισροές σε εκροές.
- Στη συνέχεια πωλούνται σε έναν καταναλωτή (ενδεχομένως άλλη επιχείρηση).
- Δημιουργία εσόδων που χρησιμοποιείται για την πληρωμή του κόστους απόκτησης παραγωγικών συντελεστών/εισροών.

Οι Παραγωγικοί Συντελεστές

- **Γη** = όλοι οι φυσικοί πόροι του πλανήτη.
- **Εργασία** = όλη η ανθρώπινη προσπάθεια είτε ψυχική είτε σωματική.
- **Κεφάλαιο** = κάθε στοιχείο που χρησιμοποιείται κατά την παραγωγή.
- **Επιχειρηματικότητα** = η ανάληψη κινδύνου για την οργάνωση των παραγωγικών συντελεστών για την επίτευξη επιχειρηματικής δραστηριότητας.

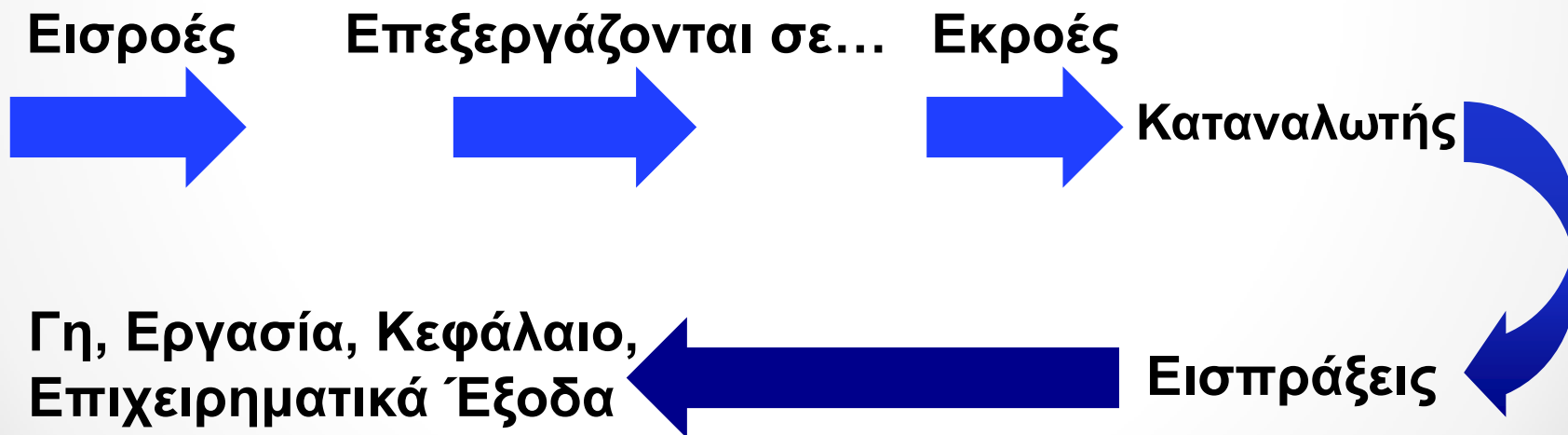
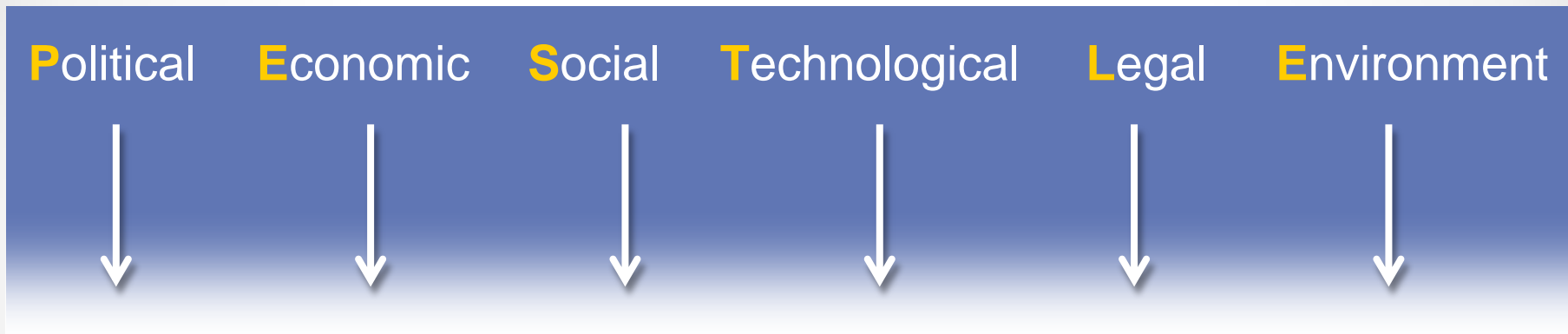
Το Πλαίσιο PESTLE

...

Εσωτερική Διαδικασία, Εξωτερικό Περιβάλλον

- Οι επιχειρήσεις έχουν κάποιο έλεγχο της εσωτερικής διαδικασίας - μπορούν να αποφασίσουν ποιες εισροές πρέπει να αγοράσουν και πώς να τις επεξεργαστούν.
- **Όμως** - οι επιχειρήσεις επηρεάζονται από το εξωτερικό περιβάλλον.
- Αντιπροσωπεύεται από το ακρωνύμιο **PESTLE**:
 - **P** olitical (πολιτικό)
 - **E** conomic (οικονομικό)
 - **S** ocial (κοινωνικό)
 - **T** echnological (τεχνολογικό)
 - **L** egal (νομικό)
 - **E** nvironmental (περιβαλλοντικό)

Το Εξωτερικό Περιβάλλον

Το Πλαίσιο PESTLE - Πολιτικό

- Ποιος έχει την εξουσία να λαμβάνει αποφάσεις;
- **Νόμοι και κανονισμοί** που επηρεάζουν τις επιχειρήσεις.
- Οι αποφάσεις πολιτικής - επηρεάζονται από την πολιτική φιλοσοφία (**ελεύθερη αγορά ή κρατική πρόνοια;**).
- Πολιτική που επηρεάζει την οικονομική ανάπτυξη - **επιχορηγήσεις, επιδοτήσεις, γραφειοκρατία.**
- **Φορολογική πολιτική** - επηρεάζει το κόστος και τα οφέλη της επιχειρηματικής δραστηριότητας με διάφορους τρόπους.

Το Πλαίσιο PESTLE - Οικονομικό

- Τοπικές, περιφερειακές, εθνικές και διεθνείς οικονομίες.
- Διακυμάνσεις της οικονομικής δραστηριότητας - το **μικροοικονομικό** και **μακροοικονομικό** περιβάλλον.
- Φορολογικά συστήματα.
- Επενδύσεις και επιδόματα.
- Ανάπτυξη των χρηματοπιστωτικών αγορών - ευκολία με την οποία το κεφάλαιο μπορεί να μετακινηθεί και να αυξηθεί.
- Τιμές των πρώτων υλών - πετρέλαιο, ενέργεια, μέταλλα.
- Νομισματική και δημοσιονομική πολιτική - επιτόκια, φορολογικά καθεστώτα, κρατικές ενισχύσεις.
- Εσωτερικός Κανονισμός και Γραφειοκρατία - μπορεί να είναι ασφυκτική!
- Συναλλαγματικές ισοτιμίες.

Το Πλαίσιο PESTLE - Κοινωνικό

- Τάσεις και μόδες στην κοινωνία επηρεάζουν τις επιχειρήσεις - π.χ. περιβαλλοντικά θέματα.
- Η ηλικιακή κατανομή του πληθυσμού.
- Θρησκευτικά θέματα - καταλληλότητα ορισμένων επιχειρηματικών σχεδίων.
- Επιπτώσεις στις τοπικές κοινότητες της επιχειρηματικής δραστηριότητας – νέες θέσεις εργασίας, εκπαίδευση, επιπτώσεις στο περιβάλλον.
- Επιπτώσεις στο περιβάλλον - μπορεί να έχει αντίκτυπο στην εικόνα της επιχείρησης.
- Ηθικά ζητήματα.
- Πολιτισμικά ζητήματα.

Το Πλαίσιο PESTLE - Τεχνολογικό

- Επιρροή στο κόστος, την παραγωγικότητα και την αποτελεσματικότητα.
- Βελτιώσεις στον τρόπο ζωής του ανθρώπου – οι οποίες έχουν βέβαια και κόστος.
- Επιρροή στις διεργασίες - π.χ. τα συστήματα πληρωμών, την εφοδιαστική αλυσίδα.
- Περιορισμοί - π.χ. διείσδυση κινητής τηλεφωνίας, έξυπνων κινητών, γρήγορου internet.

Το Πλαίσιο PESTLE - Νομικό

- Τοπικό, εθνικό και υπερεθνικό (π.χ. ευρωπαϊκό) νομικό πλαίσιο.
- Συνδέεται με την καλή διακυβέρνηση.
- Νομικό πλαίσιο που ενδέχεται να αυξήσει το κόστος συμμόρφωσης.
- Ισορροπία μεταξύ υποστήριξης των νομικών διαδικασιών (νομική βεβαιότητα) και της ανάπτυξης του ελεύθερου εμπορίου.

Το Πλαίσιο PESTLE – Περιβαλλοντικό

- Κάθε επιχείρηση επηρεάζει κατά κάποιο τρόπο το περιβάλλον.
- Η επίδραση της επιχειρηματικής δραστηριότητας στα οικοσυστήματα, το κλίμα, τις πηγές πόρων (μη ανανεώσιμοι).
- Επιχειρηματική μέριμνα που να αντικατοπτρίζει την αναγνώριση των επιπτώσεών τους στο περιβάλλον.
- Πρέπει να εκτιμηθεί το κόστος και τα οφέλη της εξέτασης των επιπτώσεων της επιχειρηματικής δραστηριότητας – τυχόν αλλαγές θα φέρουν μεγαλύτερο όφελος από το κόστος τους;

Βιβλιογραφία

- Mankiw N. G., Taylor M. P. and Ashwin A., “Οικονομικά των Επιχειρήσεων”, Εκδόσεις Τζιόλα, 2η έκδοση, 2018, κεφάλαια 1, 2, 3.
- Salvatore D., “Επιχειρησιακή Οικονομική στο Διεθνές Οικονομικό Περιβάλλον”, Gutenberg, 2012, κεφάλαιο 1.